

Christoffer Taxell vid Finlands skärgårdsting 4 december 2023

Arrangörerna av detta Skärgårdsting – en trevlig benämning – har bett mig tala här vid denna middag. Det gör jag gärna – samtidigt som jag är lite tveksam. Här behövs det knappast någon omfattande argumentering för att skärgården är viktig och dess olika behov ska beaktas. Det vet Ni som är här, minst lika bra som jag eller bättre. För att använda en gammal liknelse: onödigt att tala om nykterhetens betydelse för nykterhetsföreningens medlemmar.

Itselleni olen yrittänyt korostaa ettei pidä aina kertoa miten asiat oli ennen, vaikka houkutus olisikin suuri. Oma saaristo-asia-historiani – jos hyväksytte sanonnan – menee 1970 luvun alkuvuosille ja on vähän vaihdellut vuosien varrella. Nykyisin minulla on kunnia olla Åbolands skärgårdsstiftelsen – Turunmaan saaristosäätiön - hallituksen rivijäsen. Säätiössä on useita aktivisteja jotka asiantuntevasti ja ahkerasti tekevät – usein tuloksellista – työtä elävän saariston puolesta – vaikka säätiöllä ei juurikaan ole omia varoja.

Tänään Saaristokäräjillä olemme saaneet kuulla mielenkiintoisia puheenvuoroja – ja ehkä myös oppineet lisää, ainakin minä opin – ja ehkä myös saaneet lisää toivoa. Puheenvuorot muodostavat mielenkiintoisen taustan pohdinnalle siitä miten voisimme edistää konkreettisia tuloksia. Sellaisia nimittäin elävä saaristo ennen muuta kaipaa. Taas kerran, tekoja, ei pelkästään sanoja.

Men samtidigt är det viktigt att se att en förutsättning för att nå resultat är att man i stat och kommun, i företag och olika organisationer vet och kan mera om skärgården än i dag. De behöver knappast upplysas om hur unik och vacker skärgården är, både havsskärgården och öarna i insjö-Finland. Den insikten är nog väl spridd, tror jag. Det illustreras av uttrycket ”vår vackra skärgård”, som vi alla säkert hört i olika sammanhang, mest kanske av sådana som föga har med skärgårdens vardag att göra. Till det har jag genom åren sagt – och gör det gärna också i dag: Skärgården är skärgårdsbornas, vi andra är gäster! *Saaristo on saaristolaisten, me muut olemme vieraita.*

Jotta suomalainen yhteiskunta hyvällä syyllä voisi puhua ”meidän saaristosta”, yhteiskunnan on aktiivisesti ja laajalla rintamalla edistettävä edellytyksiä elää ja tulla toimeen saaristossa. Elävässä saaristossa asuu ihmisiä! Näiden saaristokäräjien teema ”hyvinvoivat ihmiset” on sen vuoksi erinomainen.

On jo yli kolmekymmentä vuotta siitä kun jätin politiikan, ja näin ollen myös saaristopolitiikan. Yritän sen vuoksi yleensäkin olla antamatta pyytämättä neuvoja niille jotka nyt kantavat vastuuta aloilla tai tehtävissä missä joskus olin aktiivinen tahi missä minulla on ollut joku rooli. Den som går ska gå!

Senkin vuoksi olen ajatellut tässä, lyhyessä puheenvuorossa lähinnä viitata muutamiin ympäristössämme tapahtuneisiin tai meneillään oleviin muutoksiin. Niihin kannattaa kiinnittää huomiota ajaessamme saariston asiaa – ja samalla pohtia miten pystymme levittämään ilosanomaa saariston hyväksi tarvittavista toimista. Ehkä myös muutama sana miten viedä vaatimukset konkreettisiin tuloksiin.

Det finns en del, t o m stora, förändringar både i skärgården och i samhället i stort som skett under de senaste årtiondena, t ex sedan skärgårdslagen stiftades för redan över fyrtio år sedan. Då var jag för övrigt aktivt med.

När skärgårdslagen kom till var staten en betydande arbetsgivare, ja den klart största åtminstone i den skärgård jag bäst känner, den åboländska. Det fanns många jobb inom sjöbevakningen, lotsväsendet, militären, telefon, färj- och förbindelsebåtstrafiken för att nämna det centrala. Lagen stadgar att skärgårdsdelegationen ska höras om staten minskar arbetsplatserna – och försöka följa delegationens utlåtande. Tyvärr har det blivit en nära nog död bokstav och jobben minskat drastiskt.

Det finns knappast någon återgång till ett stort antal statliga arbetsplatser – med undantag kanske av sådana som gäller rikets säkerhet – tyvärr! Att så är ökar behovet av att skapa förutsättningar för andra arbetsplatser – från traditionella områden, inklusive fiske, till helt nya, där det sannolikt allt mera blir fråga om former av jobb som ingen kanske en hört talas om för fyrtio år sedan.

Tämä kuitenkin merkitsee, että liikenteen keskeinen rooli saariston arjessa – ja tulevaisuudessa – on vähintään yhtä tärkeä kuin aikaisemmin. Kuitenkin sillä lisäyksellä, että perinteisten liikennemuotojen - kuten lautat ja yhteysalukset – lisäksi erityisesti sähköisen viestinnän rooli ja telepalveluihin perustuvan toiminnan rooli korostuu. Digitalisaatio etenee. Päättäjien tulee nähdä, että haja-asutusalueiden, kuten saariston, tulee olla eturivissä eikä peränpitäjänä, uusia sähköisiä palvelumuotoja kehitettäessä!

Näitä hyväksikäyttäen pystytään varsin hyvin turvaamaan myös jo nykyisen saaristolain kattamat ”terveys- ja sosiaalitoimen, koulu- ja kulttuuritoimen, kaupan ja tietoliikenteen tavanomaiset lähipalvelut”. Tämän päivän kehityksessä kohti suurempia yksiköitä, alalla kuin alalla, ei pidä myöskään yhteiskunnan palveluissa unohtaa ”asiakasta”, eli yksittäistä saaristoista. Minusta tekninen kehitys mahdollistaa, voisi sanoa jopa suosii, esimerkiksi pieniä kouluja. Tätä mahdollisuutta tulee hyödyntää. Uuden Soten arvioiminen on osaamiseni ulkopuolella, mutta kannattaa harkita miten esimerkiksi Varha täällä Varsinais-Suomessa pystyisi luomaan käytäntöjä, jotka takaavat, että Houtskarın Saverkeitissa vanhus saa tarvitsemaansa apua, vaikka Turussa ehkä ei edes tiedetä missä on Houtskari, Saverkeitistä puhumatta!

Houtskarista puheenollen, minkä vuoksi media on paikkakuntien nimien sijasta ryhtynyt käyttämään hallinnollisen yksikön, eli kuntaliitosten seurauksena syntyneen kunnan nimeä. Houtskari on edelleen Houtskari eikä Parainen, Velkua on Velkua eikä Naantali, Replot är Replot och inte Korsholm. Rum för skärpning i medierna.

I dagens samhälle finns det en utbredd tilltro till konkurrens och konkurrensutsättning på allt fler områden. Trots min ganska omfattande erfarenhet av business – eller kanske just därför – vill jag nog anmäla reservationer till att tro att här finns lösningen på allt. Att t ex upphandla förbindelsebåtstrafiken har, enligt mina iakttagelser, inte varit någon stor framgång. Jag har haft svårt att förstå varför samhället skulle friskriva sig från direkt ansvar för att själv bedriva den trafik som behövs och alltså skärgårdslagen förutsätter. Dessutom är upphandling en gren som kräver en bred kunskap av själva verksamheten, inget skrivbordskunnande. Åtminstone det har jag lärt mig i business. Så något att fundera på i nya skärgårdslagen.

När vi är samlade här i Åbo Akademis studentkårs lokaler, en viktig iakttagelse om hur påverka, en central uppgift för oss som vill arbeta för en god och klok skärgårdspolitik. Åbo Akademis rektor för hundra år sedan, Severin Johansson - för övrigt med sina rötter i skärgården, liksom för ytterligare två andra rektorer under Akademin drygt hundra år - fick en gång frågan hur han fick igenom sin vilja i Akademin beslutande organ. ”Jag talar med en del medlemmar på förhand”, sade Johansson. ”Med hur många”, löd följdfrågan. ”Med tillräckligt många”, sade Severin Johansson! ”Puhun joidenkin kanssa etukäteen”. Kuinka monen? ”Riittävän monen”, sanoi Åbo Akademian rehtori sata vuotta sitten. Siinä on vaikuttamisen perusta.

Där är grunden för nästan all påverkan, att tala med tillräckligt många. Det betyder att information och kunnande måste spridas åt dem som fattar beslut, politiker och tjänstemän, men också åt alla de många som rör sig i skärgården när solen skiner. Också de kan påverka. Liksom medier över det breda fält som de omfattar i dag.

Taho, jota kaipaam elävän saariston puolesta taistelevaan joukkoon, muodostuu niistä järjestöistä ja säätiöistä, jotka tekevät ansiokasta työtä puhtaam Itämeren tai elävän saaristomeren puolesta. Niiden takana usein on paljon julkisuutta saaneita varakkaita ihmisiä. Toivoisin näiden konkreettisesti tukevan myös työtä elävän saariston puolesta. Se ei ehkä tuo samanlaista kunniaa mutta edistää visiota kukoistavasta kulttuuriperinnöstä puhtaam meren äärellä. Aivan oikein Itämeren suojelua ajavat toteavat nimittäin, että maanomistajat tietävät mitä saaristossa eläminen käytännössä vaatii.

Senkin vuoksi toivoisin, että Itämeren pelastamista ajavat muistaisivat myös saariston ihmiset ja osaltaan olisivat mukana edistämässä elävää, asuttua saaristoa, tänään ja tulevaisuudessa.

Ett viktigt sätt att i skärgårdsfrågor "tala med tillräckligt många" är, förutom att ännu aktivare utnyttja olika medier, gamla och nya, att ta ut just medier och beslutsfattare i skärgården, men inte bara när solen skiner utan för att se verkligheten. När det gäller politiska beslutsfattare är det ytterst fråga om politisk vilja. Ingen har någonsin blivit invald i riksdagen med huvuddelen av sina röster från Skärgården. *On siis kyse poliittisesta tahdosta – ja näin ollen myös rahasta. Kahdeksankymmentäluvulla Ahti Pekkala oli kuusi vuotta valtiovarainministerinä, hyvä sellainen olikin. Kerran hän kävi kanssani tutustumassa saariston lauttaliikenteeseen silloisessa Houtskarın kunnassa, minne silloin oli neljä lossia ja lautta. Siellä hänellä tai hänen edustamallaan puolueella ei ollut äänestäjiä mutta haapaveteläistä ministeriä aidosti kiinnosti haja-asutusalueiden asiat. – Houtskari liikenteeseen tuli uusi lautta.*

När nu Skärgårdsdelegationen fått en ny ordförande - lycka till för övrigt för den nya delegationen. Det är ett viktigt uppdrag - kommer jag ihåg att Åbolands fiskarförbund på Luciadagen, dvs 13 december, 1987 tog ut den då nyutsedda ordföranden för delegationen, försvarsminister Ole Norrback, på en par dagars tur i den åboländska skärgården med båt, bara med båtar som också skärgårdsbor använder. Jag var med, liksom min efterträdare som fiskarförbundets ordförande Jan-Erik Enestam. Vi

hade också några journalister med. Alla fick en realistisk bild av livet i den yttre skärgården, det blåste och snöade.

När vi med Kaj Anderssons trålare tagit oss till Jurmo satt vi en god stund hemma hos Per Mattsson, nästan en legend. Per höll hov för "tidningsmurvlarna", som han kallade journalisterna. När en av dem frågade om båtturisterna, som det också på den tiden fanns mycket av på Jurmo under högsäsong, och vad de hämtat för Jurmo, funderade Per en stund. Först nämnde han flaskorna, han hade en stor samling tomma flaskor vid båthuset. O hunden, sade han sedan. Per funderade igen en stund och sade sedan - "o gumman"!

Perin vaimo Pirjo, joka muistaakseni oli Rymättylästä kotoisin, ei siis Naantalista, oli tehnyt ensikäyntinsä Jurmossa veneturistina. Ja muutti siis Jurmoon. Nyt Perin ja Pirjon poika Klas asuu Jurmossa perheineen, johon kuuluu myös kaksi lasta – ja asuu saarella taas muutama muukin.

Täällä on siis tärkeältä osin täyttynyt Suomen saaristokäräjien teema, Hyvinvoivat ihmiset – sisävesiltä ulkosaaristoon. Se on siis samalla viisaan, kansallisen saaristopolittikan tavoite. Sen puolesta kannattaa tehdä työtä.

Så det finns goda skäl, också nationellt, och lönar sig att jobba för en bobar skärgård – där människor kan stanna kvar och också flytta dit! Ni som är med på detta skärgårdsting har alltså en viktig uppgift, en mycket viktig. Jag hoppas Ni inspireras av den och att Ni möter framgång.

Lycka till! *Menestystä!*

